21.2.2025

Lakivaliokunnan lausuntopyyntö HE 219/2024 vp

Valtiovarainministeriön lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi rikoslain 6 ja 17 luvun muuttamisesta

Lakivaliokunta on pyytänyt valtiovarainministeriöltä lausuntoa edellä mainittuun hallituksen esitykseen. Valtiovarainministeriö toteaa lausuntonaan seuraavaa.

Yleistä

Esityksessä ehdotetaan, että rikoksen tekeminen osana rikollisverkoston toimintaa säädettäisiin rangaistuksen koventamisperusteeksi. Rikoslakiin sisällytettäisiin myös rikollisverkostoa koskeva määritelmäsäännös. Viittätoista vuotta nuoremman henkilön käyttäminen välikappaleena tahallisen rikoksen tekemisessä säädettäisiin rangaistavaksi erillisenä rikoksena. Rangaistuksen koventamisperusteeksi säädettäisiin lisäksi henkeen, terveyteen tai vapauteen kohdistuvan rikoksen tekeminen erityisen nöyryyttävällä tavalla. Ehdotetut säännökset ankaroittaisivat kyseessä olevien tekojen rangaistuksia.

Ehdotetuilla rikoslain muutoksilla toteutettaisiin hallitusohjelman kirjaukset katujengirikollisuuteen liittyvien rikosten rangaistusten koventamisesta, alle rikosvastuuikäistä lasta koskevaa välillistä tekemistä koskevan opin vahvistamisesta sekä pahoinpitelyyn liittyvien nöyryytystekojen rangaistusten koventamisesta. Lainmuutoksilla pantaisiin samalla myös täytäntöön nuoriso- ja jengirikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi tehtyyn toimenpideohjelmaan kuuluvia rikoslainsäädäntöä koskevia toimenpiteitä.

Vaikutukset valtiontalouteen

Ehdotettujen lainmuutosten kustannusvaikutukset rikosprosessiin alkaisivat lainsäädännön voimaantulosta. Rikosprosessiin liittyvät viranomaisten työmäärän kasvusta johtuvat kustannusvaikutukset myös realisoituisivat vasta sitä mukaa kuin rikosta koskevat asiat etenisivät rikosprosessissa. Jos lainsäädäntömuutokset tulisivat voimaan keväällä 2025, vähäisiä kustannusvaikutuksia, joita varten ei vielä oletettavasti tarvittaisi määrärahoja sen vuoden talousarvioon, voisi aiheutua jo sinä vuonna. Suurin piirtein täysimittaiset rikosprosessiin liittyvät kustannusvaikutukset voisivat koskea vuotta 2026.

Vuosittaiset pysyvät menot kaikille toimijoille ovat olisivat HE:n mukaisesti yhteensä vähintään 5,2 milj. euroa vuodesta 2027 lukien. Keskiarvojen mukaisesti kustannukset kokonaisuudessaan olisivat 5,4 milj. euroa. Ehdotettujen lainmuutosten arvioidaan aiheuttavan vuosittain lisäkustannuksia Rikosseuraamuslaitokselle ja vankiterveydenhuollolle yhteensä 4,9 milj. euroa. Vuodelle 2026 vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon osalta menojen arvioidaan olevan 4 milj. euroa. Muiden toimijoiden

kustannukset laskettuna keskiarvon mukaan olisivat Poliisille 246 000 euroa, syyttäjälle 61 000 euroa ja tuomioistuimille 168 000 euroa eli yhteensä 0,5 milj. euroa. Muiden toimijoiden kustannukset laskettuna miniarvioilla olisivat 0,3 milj. euroa.

Arvioidut vuosittaiset pysyvät Rikosseuraamuslaitoksen ja vankiterveydenhuollon määrärahatarpeet vuonna 2026, yhteensä 4,2 milj. euroa, ja vuodesta 2027 lukien 4,9 milj. euroa katetaan julkisen talouden suunnitelmassa 2026–2029 kohdentamalla ne 12 milj. euron rangaistusten kiristämisen (kriminaalipolitiikka) kehysvarauksesta. Kehysvarauksen kohdennuksista päätetään julkisen talouden suunnitelmassa keväällä 2025 ja kehyksen mukaiset toimeenpanomäärärahat viedään valtion vuoden 2026 talousarvioprosessiin. Muiden rikosprosessiketjun toimijoiden (poliisi, syyttäjä ja tuomioistuinlaitos) resurssitarpeet katetaan nykyisten hallinnonalakohtaisten menokehysten puitteissa.

Lisätiedot: Neuvotteleva virkamies Niina Huotari, niina.huotari@gov.fi